

Yargı Reformu Stratejisi 2019 Belgesi 2. Reform Paketi

27 Kasım 2019

2. Reform Paketi Bakanlar Kurulu'na sunuldu. Basında yer alan haberlere göre paket, Yargı Reformu Stratejisi 2019 Belgesi'nde ("YRS") yer alan 9 Amacı gerçekleştirmeye yönelik toplam 63 Hedeften; 3 Amaca yönelik 7 Hedefe dair düzenleme getiriyor. Derneğimizin etkin ve verimli çalışan bir yargı sistemi önerilerini [buradan](#) inceleyebilirsiniz.

Hukuk yargılamalarını hızlandırmaya yönelik ikinci pakette yer alan düzenlemelerin uygulamaya konulmasıyla birlikte 4 milyondan fazla dosyanın daha hızlı çözüme kavuşturulacağı öngörülüyor. Paketin 2020 bütçe görüşmelerinden sonra TBMM gündemine alınacağı bekleniyor.

Pakette yer alan düzenlemeler, YRS'de yer alan amaçlara göre sınıflandırılmış şekilde aşağıdaki gibidir:

YRS Amaç 3: "İnsan kaynaklarının nitelik ve niceliğinin artırılması"

(i) Noterlik mesleği kariyer planlaması (Hedef 3.2)

Düzenleme; noterlik mesleği kariyer planlamasına "noter yardımcılığı" basamağını getiriyor. Noter yardımcılığı için hukuk mezunu olma ve noter yardımcılığı sınavında başarılı olma şartları aranacak. Noter yardımcılığından noterliğe geçiş de yine sınavla gerçekleşecek. Kıdem olarak noterden sonra kâtiplerin yerini noter yardımcıları alacak.

Derneğimiz; noterlik dâhil tüm hukuk mesleklerinde niteliksel iyileştirmeye gidilmesi için mesleğe giriş sınavlarını, en hızlı alınabilecek sürdürülebilir tedbir olarak değerlendirmektedir. Ancak bunu yeter şart olarak görmemektedir. Hukuk meslekleri için görevleri zorluğuna göre seviyelendiren, yetkinlikleri seviyelerin gerekleri ile uyumlaştıran kariyer planları oluşturulmalı; sınavlar, kariyer ilerlemelerinde belirleyici unsurlardan birisi olarak değerlendirilmelidir.

YRS Amaç 8: “Hukuk yargılaması ile idari yargılamanın sadeleştirilmesi ve etkinliğinin artırılması”

(i) Noterlik yetki alanlarının genişletilmesi (Hedef 8.4)

Düzenleme; gayrimenkul satışı, vasiyetnamenin açılması, mirasçı atama belgesinin verilmesi, mirasın reddi beyanının tespit edilmesi, taşınmazlara yönelik iş ve işlemler ile küçük alacakların takip ve tahsili, isim ve yaş tashihi ile miras ve aile hukukundaki bazı konular gibi bir kısım “çekişmesiz yargı” davaları noterlerin yetki alanı olarak tanımlıyor.

Derneğimiz; esasında bir yargılama faaliyeti olmayan ancak içinde bulunan durumdan hukuki çıkarımlar yapılmasını gerektiren durumlarda yargıya görev verilmesini geçmiş yıllardaki hukuk okuryazarlığı seviyesi ve hukukçu azlığının getirdiği bir zaruret olarak görmekte; yargılama gerektirmeyen bu tür işlemlerde yargı kaynaklarının kullanılmaması fikrini olumlu bulmaktadır. Gerçekten de yargı uyuşmazlık çözme işlevine odaklanmalı, bu odağa aykırı işler ve mükellefiyetler mümkün olduğu ölçüde yargıya yüklenmemelidir. Öte yandan aynı düşünce doğrultusunda yargının yerini noterlik ile değiştirmeyi de uygun görmemektedir. Noterlerin yapacağı hukuki çıkarım açıklamalarını avukatların da, hukuk okuryazarlığı olan vatandaşın kendisinin de yapabileceği dikkate alınmalı, vatandaşa işini yaptırmak için değişik adresler gösterip, süreci ve maliyeti artırmak yerine kestirmeden gidilerek muhatap kurumlar nezdinde bu işlemler basitçe ve çabukça halledilmelidir. Hukuki çıkarımı yapması gereken kurumlar yapmalı – örneğin nüfus müdürlüğü, tapu müdürlüğü gibi – bu hususta bir uyuşmazlık çıkarsa yargı makamları yargılama yaparak devreye girmelidir.

Küçük alacakların takibi ile ilgili olarak öngörülen, yasal sürecin ilk adımını teşkil eden işlemlerin noterler vasıtasıyla atılması fikri noterliğin işlevine ve amacına daha uygundur. Fakat bu yöntem mahkemelerde yapılan tüm işlemler için düşünülmeli, örneğin dava, cevap ve benzeri işlemler için noterlikler de bir tebliğ makamı olarak görev alabilmeli; böylelikle yargılamalara noterlik çevikliği getirilebilmelidir. Bununla birlikte bu tür yaratıcı fikirlerin hayat bulabilmesi için yargılama usullerindeki yargılamanın tüm yükünü hakime ve mahkemeye yıkan, yargılamaları uzunca bir süreye yaymayı zorunlu kılan süreç düzenlemeleri yeni baştan gözden geçirilmeli ve kısa sürede sonuç alacak şekilde tasarım yapılmalıdır.

Bu hususta Daha İyi Yargı Derneği'nin Tam ve Doğru İfşa önerisi komple bir çözüm önermektedir. Adalet bakanlığı yetkililerini bu konuda bir an önce yenilikçi bir tasarım yapmaya yönelmeye davet ediyoruz. Derneğimiz bu konuda her türlü yardım ve desteği vermeye hazırdır.

(ii) Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulması konularının icra daireleri yetkisinden çıkarılması (Hedef 8.3)

Düzenleme; boşanmış ailelerde çocuklar anne veya babaya, oluşturulacak “çocuk teslim merkezleri”nce teslim edilmesini ve bu hizmetin ücretsiz olarak sunulmasını getiriyor. Bu paralelde İcra ve İflas Kanunu’nda da gerekli değişiklikler yapılacak.

Derneğimiz; çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulması işlemlerinin, tarafların kendiliklerinden ve yargı mercilerinin araya girmesine gerek olmadan yerine getirilmesini sağlayacak mekanizmalar oluşturulmasını ve mekanizmanın işlemesine engel olanlara caydırıcı yaptırımlar getirilmesini savunmaktadır.

Nafaka yükümlüsünün ödeme yapmadığında hapse atılabilmesi gibi, çocukların teslimine dair kurallara uymayanların da disiplin hapsi gibi cezalara tabi olması gibi yaptırımlar konuyu çözecektir.

(iii) Vatandaşların mahkemeye ödediği harç miktarlarının azaltılması (Hedef 8.1)

Derneğimiz; harçlar konusunun yargıda iş yükünün artmasına, usulî karmaşalara ve gereksiz yeni dava türlerinin doğmasına neden olduğunu savunmaktadır. Yargı harçları sembolik ve maktu olmalıdır. Harcının ödenmemiş olması davanın görülmesine engel olmamalıdır.

(iv) İcra davalarında bekleme süreleri ve işlem sürelerinin kısaltılması (Hedef 8.1 ve 8.6)

Derneğimiz; bunun gerçekleştirilebilmesi için mahkemelerde doğruyu söyleme ve delillerin tam ve doğru olarak ifşa edilmesi ilkelerinin Türk yargı sistemine dâhil edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bunun ardından davaların tek celse sonuçlanmasına giden yol büyük oranda hazırlanmış olacaktır. İcra davaları tek celse kuralına ilişkin çalışmalara başlamak için elverişli bir alandır.

YRS Amaç 9: “Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin yaygınlaştırılması”

(i) Kamu idarelerine arabulucuya başvurma zorunluluğu (Hedef 9.4)

Düzenleme; kamu-kamu arası bazı uyuşmazlıklar için arabulucuya başvurma zorunluluğu getiriyor. İdarelerin taraf olduğu bazı uyuşmazlıklarda zorunlu sulh yoluna gidilmesini düzenleyen ayrı bir 'İdari Sulh Kanunu' çıkarılacağı da yine basına yansıyan haberler arasında yer alıyor.

(ii) Doğrudan tüketici mahkemelerine açılan davalarda önce arabulucuya başvurma zorunluluğu (Hedef 9.2)

Düzenleme; tüketicilere ancak arabuluculuk kurumuyla sonuca ulaşılamayan uzlaşmazlıkları tüketici mahkemelerine taşıyabilme imkanı veriyor.

Derneğimiz; arabuluculuk ve tahkim gibi tarafların serbest iradesine bağı konuların zorunlu hale getirilmesini doğru bulmamaktadır. Zira uyuşmazlık taraflara ait bir durumdur, dolayısıyla tasarruf yetkisi taraflarda olmalıdır. Bu yöndeki zorlamalar yargı teorisi ile de uyumlu değildir. Kısa vadede çözüm getiriyor gibi görünse de ileride çok daha ciddi sorunlara neden olması olasıdır.

Bununla birlikte, gerçekten de tüketici mahkemelerine hızla davalar akmakta ve büyük bir iş birikmesi ve ona bağı olarak gecikmeler ve kalite sorunu ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Hukuka uygun ve tüketicisini etkin koruyan bir sistemin oluşması için, “grup dava uygulaması” HMK’da yer alacak şekilde düzenlenmelidir. Aynı maddi sebepten doğan binlerce davayı aynı anda çözen sınıf davaları açılması usulü getirilmelidir.